Ennek a példánynak az ára Budapesten és a vidéken 20 fillér.

Budapest, 1911. IX. évfolyam. 96. szám. Vasárnap, április 23.

Előfizetési árak:

Egész évre ... ... 28 k. — f.
Félévre ... ... 14 » — »
Negyedévre ... ... 7 » — »
Egy hóra ... ... 2 » 40 »

Egyes szám ára helyben és vidéken 10 fillér.

AZ UJSÁG

SZERKESZTŐSÉG:
Budapest, Rákóczi-út 54. sz.
Telefon 56—16.

KIADÓHIVATAL:
Budapest, Rákóczi-út 54. sz.
Telefon 162—63 és 58—03.

Megjelen hétfő kivételével minden nap, ünnep után is.

ROVÁS.

Negyedfélóra hosszat tanácskozott a minisztérium Hieronymi lakásán? Ezt — mindenki érzi — nem lehet jó jelnek venni a tanácskozás alatt lévő kérdésre nézve. De Lukács László nagy aktacsomóval jelent meg és a hiradás azt mondja, hogy folyóügyeket is tárgyaltak. Tehát nem a bécsi uj idea foglalta le ezt a hosszu időt! Tehát nagyon valószinü, hogy ez foglalta le ezt a hosszu időt, s a Lukács László paksamétája, meg a folyóügyek programmra tüzése csak ügyes leplezéséül szolgálna a tanácskozás hosszadalmasságának. Ha igy van, nagyon rosszul csinálták a miniszter urak. A közvélemény nagyon pesszimisztikus és kellemetlen tippeléseivel zavarja a kormány népszerüségét. Minden kormány panaszkodik, hogy váltig kritizálnak, pedig még nem tudnak semmit a kritikusok. De olyan ravasz kormány még nem akadt, mely ennek a jogosulatlan kritikának véget vetne azzal, hogy tudatná azt, a mit a tudatlanok kritizálnak.

*

Nem tudjuk mire vélni a dolgot, hogy a szerb követet, a kitünő Forgách grófot éppen most helyezik el Belgrádból, a mikor a szerb királylátogatás nyélbeütése ottani szereplésének megkoronázása volna. Jutalom ez, vagy büntetés? Büntetés, vagy pedig csak áldozat, melyet a szerb népdühnek nyujtanak a királylátogatás nagyobb dicsőségére? Ugy hirlik, hogy Forgách magasabb pozicziót kap, mert nem arra való ember, hogy Belgrádban rekedjen. Nagyon helyes, de helyes lett volna vagy előbb, vagy jóval később. De éppen most? Mintha a szerb közvélemény mégis csak nagyobb ur volna, mint a külügyi okosság!

*

A mostani parlament nélküli csöndet kedden ismét jótékonyan fölváltja a parlamenti csöndes tartalmatlanság. Megint indemnity kell és megint lesz indemnity. Aztán folytatják, — mit is? Igen, a költségvetést, vagy a határozatképtelenséget, vagy mind a kettőt. Botrány, vagy semmi, — ehhez a jelszóhoz a magyar képviselőház hivebben ragaszkodik, mint a trón-, vagy kortesbeszédekhez. Pedig már megint itt volnánk a nyárban, abban az időben, a mikor hi az aratás, és fontos kérdéssé válik a vakáczió. S arra még lehet felelet: mikor lesz vakáczió? De arra már nincsen: mikor kerül végre sor egy az országot is szolgáló törvényjavaslatra?

Népház.

A Lipótvárosban ma adták át rendeltetésének az első népházat. Olyan intézet ez, mely kenyeret ád az éhezőnek, hajlékot a hajléktalannak, nem ellenérték nélkül, hanem vagy minimális árak, vagy munka ellenében. Szórakozást és müvelést azonban bárkinek ingyen nyujt. Ez a ház a népé, s adta a népnek a társadalom.

Ugy értékeljük ezt a becses kezdést, a hogy megérdemli: kicsinylés és tulzás nélkül. Méreteinek elégtelenségével tisztában vannak azok, a kik létrehozták. Nem a népház akar lenni, hanem az első népház. A polgármester terve szerint majd minden kerületnek jut egy. S nem vélünk szembekerülni az ő véleményével, ha ennyit sem tartunk elegendőnek.

De jelentős a kezdet. Legfőbb ideje, hogy e tekintetben is legalább markirozzuk a Nyugathoz való tartozásunkat. A mi most nálunk vadonatuj, az külföldön már ugyszólván elavult. De ez nem baj, sőt ekkora mulasztás után kétszeres értékü azoknak munkája, a kik véget vetettek a további késlekedésnek. Jólelkü, nemes törekvésü, részben bőkezü urak és hölgyek ezek, s élükön áll maga a fővárosi vezetőség, mely mindent nyélbe ütött s a közintézetet ma átadta a jótékony hölgyeknek és uraknak. A jó Isten áldja meg őket valamennyiüket.

Megelégedni azonban ezzel az állapottal nem lehet. Meg vagyunk róla győződve, hogy a népház alkotásában résztvett minden egyes emberbarát ugyanazt vallja, a mit most kifejteni akarunk. Az egyik, hogy a czél természetével nem egyezik meg az intézménynek jótékonysági természete; a másik, hogy noha nagyon okosan, nagyon körültekintően van a népház szervezve, még sem lehet majd ennél a tipusnál megállni. A benne összefoglalt népintézményeket okvetetlenül deczentralizálni kell, mert igy, minél többféle irányban szolgálja a nép érdekét, annál kevesebb az, a mit az egyes irányokban tehet. Végül pedig, hogy figyelmét és jótékony hatását más irányokban is ki kell terjesztenie.

KOBOZ KRÓNIKÁJA.

Bécsbe járni, döntés várni,
Rövidebbet húzni hosszan;
Fölfedezni félgyüszűnyi
Jót is az akónyi rosszban;
Bátorságból s türelemből
Ki nem fogyni jogot védve:
Ez a magyar kormány dolga
Immár majdnem négyszáz éve.

Ma is arról koldulunk még
Mit Mohácsnál elhibáztunk;
Sőt előbb hibáztuk el már
S bűnhődés volt a mi gyászunk.
De vigasztal, hogy Mohácsnál
Több veszett, mint ma van veszve.
Már azóta tört erőnknek
Hány darabját szedtük össze!

Lassan-lassan úgy javított
Rossz sorunkon Bocskay, Bethlen,
Széchenyi s a Haza Bölcse,
Hogy csüggednünk lehetetlen.
S néha megint vérünk vette
Olyan szép, de bús dicsőség,
Melylyel nagyszerű halálhoz
Vált jogot az elszánt hős-nép

Hagyjuk azt regényeseknek,
Hogy a hősi halál tessék;
Rémregényeket kerülni
Kormányszéken kötelesség.
Bátorság és türelem kell, —
Csak az egyik: sok a jóbul.
Nemzetünknek sebe nagy volt,
Nem csoda, ha lassan gyógyul.

Vagy — vagy!... könnyen odavágná
Bécsnek e szót magyar mokra;
De, ha ő volt a kormányon,
Vágta-e és ment-e sokra? —
Dehogy is ment s Bécs fejéhez
Vakmerő szót dehogy vágott!
Mi több, menten *kikapcsolta*
Tűrésből a bátorságot.

Bécsbe járó, döntést váró
Kormányunk ma hű, lojális, —
Ám a nagy szót nem szeretvén,
Kis szavának talán áll is.
Sokat nem markol, de fogja
Legalább a jogunk csücskét —
S talán szívós türelemmel
El is érhet valamicskét.

A ki ilyen bécsi alku
Csinjabinját meg nem érti,
Az legyen hős, nagy fellengős,
De ne magyar kormányférfi.
Mondja ki: »csöpp nemzetünkért
Igy vesződjünk?... mi a macskát!
Gyerünk szocziálistáknak,
Eljen a világszabadság!«

Mert biz', a mig uj világrend
Nem terem a régi romján,
A mig lesznek hazák s trónok, —
Igy vesződik minden kormány.
Hanem aztán: minden elmúl
Velünk együtt, a mi bánthat —
S az se fáj már, hogy Mohácsnál
Nem jól védtük a hazánkat.

Kunszállási emberek.

Irta Biró Lajos.

Matyi.

Matyi — Gombócz Mátyás — gyerekkorában sokat játszott a kunszállási vásártéren, a melynek homokdombjairól az egymás után jövő kunszállási gyerekgeneráczók sorra elhiszik, hogy az egykori kunszállási vár maradványai. Mire a gyerekek felnőnek, akkorra megértik, hogy a homokdombok egyszerüen homokdombok és hogy a régi kunszállási várnak — gyenge kis vár lehetett az ezen a lapos vidéken — most már nyoma sincs; az utánuk jövő generáczióban azonban csodálatosan és érthetetlenül ismét feltámad az a hit, hogy a vásártéri homokdombok a régi vár maradványai. Ugy látszik, erre a hitre szükségük van a kunszállási gyerekeknek; e nélkül a hit nélkül tulságosan szegény volna az életük; napijárásra nem hogy hegyet, de egy jókora dombot, nem folyót, de egyetlenegy patakot, nem őserdőt, de egy ötven éves ültetést sem lehet Kunszállás vidékén találni; lapos a vidék, mint egy tányér, a hol nem homok, ott zsiros fekete föld, egyetlen termése a buza, egyetlen fája az ákácz, a kunszállási gyerekek vágyakozva nézegetnek észak felé, a hol a Mátra körvonalai látszanak, dél felé, a merre a Tiszát tudják, és az olvasmányaik és a fantáziájuk nemzedékről-nemzedékre várrommá varázsolja a vásártéri homokbuczkákat.

A vásártéri homokbuczkák hozzátartoznak a kunszállási gyerekek neveléséhez; a kalandra való vágyódásuk, a harczi kedvük, a nomád ösztöneik itt tombolják ki magukat; itt lehet szervezkedni, tábort ütni, harczi csa-

Lapunk mai száma 78 oldal.